

Оригинални научни рад
Мр Тања Мишлички¹

КОЗАРАЦ

Антропогеографско проучавање насеља са украјинским становништвом

Извод: Насеље Козарац, које је лоцирано око 10 км сјевероисточно од Приједора, поред магистралног пута Бањалука – Приједор, чини једно од укупно 14 насеља (Козаруша, Доњи Гаревци, Орловача, Орловци, Чиркин Поље, Гомјеница, Ђела, Томашица, Марићка, Трнопоље, Пухарска, Миљаковци, Камичани), у јужном Поткозарју, у којима су почетком XX вијека Аустроугарском колонизацијом досељени Украјинци из области западне Галиције и јужне Буковине. Анализом сачуване архивске грађе у Грkokатоличкој парохији Козарац (основаној 1910/1911. године) и прикупљене грађе на терену у 2007. години, у раду је презентован физиономски и функционални развој насеља и демографски и етнокултурални развој украјинског становништва.

Кључне ријечи: грkokатолици, украјински колонисти, атар, развој, физиономија, функције, грkokатоличка парохија

Abstract: Settlement Kozarac, located about 10 km north-east from Prijedor, beside the main road Banja Luka – Prijedor, presents one of totally 14 settlements in south Potkozarje where, in the begining of XX century with Austo-Hungarian colonization, had migrated Ukraines from west Galicia and south Bukovina. With analyzing the archive material that has been saved in Greek-Catholic parish Kozarac (found in 1910/1911) and collected material on the field in 2007, this work is presenting phisiognomic and functional development of settlement and demographic and ethno-cultural development of Ukraine population.

Key words: Greek- Catholics, Ukraine colonists, district, development, physiognomy, functions, Greek-Catholic parish

¹ Мр Тања Мишлички, асистент, Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет

Положај и опште географске одлике

Козарац је смјештен у јужном подножју планине Козаре са обје долинске стране Козарачке ријеке, на просјечној надморској висини од 229 m. Насеље са сјевера надвисује Козарачки камен надморске висине 659 m, а са сјевероистока га окружују узвишења Мраковица (806 m), Јарчевица (736 m) и Дреновача (735 m). Према југу насеље граничи са плодним Приједорским пољем (150 m н.в.).

Козарац је лоциран око 10 km сјевероисточно од Приједора, док су поједини засеоци знатно удаљенији, заселак - Јанковићи (око 14 km), заселак - Јакуповићи око 15,5 km (путем преко Козарца према Националном парку Мраковица). Улази у састав општине Приједор (834 km²), која просторно обједињује и функционално повезује 71 насеље.

У регионалном погледу Козарац припада јужном Поткозарју, предеоној цјелини у склопу Бањалучке регије, у западном дијелу Републике Српске и сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине.

Насеобинска територија Козараца смјештена је на ријечним терасама Козарачке ријеке, десне притоке Гомјенице. Козарачка ријека извире у близини узвишења Гола планина (876 m) на 800 m надморске висине. У изворишном дијелу носи назив Бијела вода, а у горњем току Стареница, са десне стране прима притоке Бариоа (извире у засеоку Јакуповићи (640 m), Золик, Кољовача и Урмовац (извиру у насељеном мјесту Дера), а са лијеве стране притоке Јовача (извире у близини узвишења Церик (745 m) на око 700 m надморске висине и Буковачки точак (извире код узвишења Јарчевица 740 m) (10).

На ријечни режим Козарачке ријеке утичу повремено формиран водотоци (у засеоцима Брђани, Мехмедагићи и на узвишењу Гола планина).

Насеље је од продора сјеверних вјетрова заклоњено обронцима планине Козаре. Има умјерено континенталну климу са средњом годишњом температуром од 12°C и просјечним годишњим падавинама од 80 до 100 mm/m². Често се у народу каже да је Козарац "суви град", јер га карактеришу прољећни мразеви и јулски суви вјетрови који наносе велику штету усјевима (8).

Атар

Површина катастарске општине Козарац износи 4.799 ha, од чега 3.903 ha налази у приватном, а 896 ha у државном власништву. Обрадиво земљиште обухвата 4.641 ha, а неплодно (непродуктивно) земљиште 158 ha. У структури коришћења земљишта преовлађују шуме (74,80% укупне површине атара), оранице (18,46%), воћњаци (2,32%) и ливаде и пашњаци (1,12%).

Таб 1. Структура коришћења земљишта и својински односи у КО Козарца

Категорије коришћења	Својински односи		Укупно	
	Приватно	Државно	ha	%
Оранице	648	238	886	18,46
Воћњаци	84	27	111	2,32
Ливаде	18	12	30	0,62
Пашњаци	11	13	24	0,50
Шуме	83	3.507	3.590	74,80
Неплодно земљиште	52	106	158	3,29
Укупно	896	3.903	4.799	100,0

Извор: Документациони материјал, Републички завод за геодетско и имовинско правне послове, Приједор, 2007.

Листопадне и четинарске шуме захватају највећу површину атара, распрострањене су по узвишењима Мраковица, Јарчевица, Дреновача, Главуш, Козарачки камен, Врновичка и Храстова глава. Оранице захватају јужни дио атара, који чини плодно Приједорско поље, у којем су евидентирана украјинска пољопривредна домаћинства (Баршчевски, Булковски, Ментус, Нидогон, Пећух, Шћибажло).

Украјинске породице Нидогон и Пећух имале су шездесетих година ХХ вијека највеће пољопривредне посједе, који су се простирали у три сеоска атара (Камичани – Хрнићи – Трнопоље) и захватили површину већу од тадашњег дозвољеног максимума 10 ha. На обрадивим површинама узгајала се пшеница, кукуруз, хељда, раж и зоб. Политички режим (командна привреда) није дозвољавао ширење пољопривредних посједа и капитала изван дозвољеног максимума и породицама је одузимао дио посједа. Данас у овом насељу живе двије породице Нидогон (Михајло и Љиља) и једна породица Пећух (Антон).

Украјинци у Козарцу

Аустроугарска да би учврстила своје границе, окупацијом Босне и Херцеговине (1878), врши планску колонизацију гркокатоличких сељака досељавајући их у сјеверозападни дио Босне.

Гркокатолици су настали након црквеног сабора одржаног 1439. године када је дошло до оснивања гркокатоличке цркве. Један дио православних епископа приступио је унији с Римом, задржавши источни обред, начин именовања бискупа, узимање ожењених мушкараца за свећенике, истовремено признавши папу за врховног црквеног поглавара и усагласивши догматска питања с Римокатоличком црквом. Највећи број присталица црква је стекла међу Украјинцима и Русинима. Подручје око Галиције и Буковине (западни дио Украјине) постао је средиште новог црквеног поретка, посебно након његовог утврђивања Брест Литовском

унијом 1596. године. На простору Балкана је било више покушаја уније, али су они у највећем броју случајева пропали (1,87).

Украјинци се досељавају у Козарац и околину у двије миграционе струје. Прва струја досељавања евидентирана је у периоду од 1900. до 1921. године, у којој се у Козарци и сусједно насеље Трнопоље доселило 514 гркокатолика или 27,28% од укупно досељених гркокатолика у јужном Поткозарју (1.815), док се друга струја насељавања, мањег интензитета, одвијала у периоду од 1921. до 1931. године у којој је досељено 82 гркокатолика или 4,35%.

Први евидентирани досељеници били су украјинске породице Шћибајло, Пећух, Нановски, Кинди, Стахов, Симчишин, Музичка, а мјеста досељавања Козарац, Марићка, Јелићка, Петров Гај, Криваја и Трнопоље (*казивачи 1,2,3*).

Међу првим досељеним фамилијама 1902. године, у матичним књигама у јужном Поткозарју евидентирана је породица Шћибајло Илија и Хервинка (муж и жена) и њихова кћерка Ана из села Мишковице (Галиција).

Казивачи у Козарцу и осталим насељима јужног Поткозарја истичу да су Галицијани како је домаће становништво називало досељене Пољаке и Украјинце, донијели многе новине за које старосједиоци нису знали: у начину обраде земље, ратарским културама и сточарству (посебно у узгоју крава, с обзиром на то да се затечено становништво бавило углавном узгојем оваца и свиња) (*казивачи 4,5,6*). Украјинци су се посебно истицали у сијању проса, хељде, саћењу кромпира и изради млијечних производа (маслаца, павлаке и посног сира). Од старосједилачког становништва су научили да сију кукуруз, а од досељеног италијанског становништва да гаје винову лозу. Наставили су да граде типичне украјинске куће (ваљковане и ригловане) и пратеће објекте (куће са тријемом на широј страни, окренуте према путу и прекривене ражевом сламом).

На очување етничког идентитета досељених Украјинаца највећу улогу је одиграло оснивање и изградња Гркокатоличке парохије у Козарцу, те изградња парохијске цркве Воздвиженија Часног Крста и парохијског дома у периоду од 1910 до 1911. године. Ови друштвени објекти су својим утицајем помогли да украјинско становништво у првој деценији досељавања изгради неколико хомогених цјелина у јужном Поткозарју, специфичних по етничким, физиономским и функционалним обиљежјима и као такве се очувају током XX вијека. Први парох био је др Јосиф Жук, генерални викар. Данас парохију обслужује душебрижник о. Михал Стахнек.

Постанак и опште одлике развоја насеља

Козарац је добио име по планини Козари. До половине XIV вијека насеље је носило назив Козара, а према неким подацима и Козар.

Најстарија козарачка тврђава из римског доба била је смјештена на Соколинама. Ову тврђаву је касније замијенила утврда на Козарачком камену испод којег су се развила прва насеља Подграђе, Мацари и други засеоци (8).

У Козарцу је 1334. године била изграђена Римокатоличка црква Светог Мартина. Према народном предању, црква је била лоцирана у подножју Маџарске косе у засеоку Махмуљинима (2,131).

Поред тврђаве на Козарачком камену подигнута је у средњем вијеку и тврђава "Kal'a-i-atik" (Стари град), лоцирана у југоисточном дијелу козарачког насеља (у данашњем засеоку Арифагићи). Тврђава је заузимала површину од 2.000 m², а посљедњи њен камени бедем уклоњен је 1930. године.

Потпуним заузимањем Козарца 1518. године Турци подижу нову тврђаву на лијевој обали Козарачке ријеке у источном углу раскрснице путева Бања Лука -Приједор – Трнопоље – Козарац. Стари град остао је и даље као осматрачница и с новом тврђавом у чаршији спојен је калдрисаним путем у дужини од 900 m, који је пред Други свјетски рат насут пјеском (3,142).

Козарачка тврђава обновљена је 1736. године и осигурана са 12 топова. Тада је саграђена и камена кула, сједиште капетана и одбрамбене посаде града (3,146). Том приликом постављена је изнад главне капије на сјеверном зиду тврђаве камена плоча са натписом на турском језику. У Стари град се улазило са четири стране кроз широка жељезна врата.

У првој половини XX вијека градске капије на козарачкој тврђави падале су једна за другом, а бедеми се осипали. Послије Другог свјетског рата унутрашње равне дијелове тврђаве населили су мјештани, а кулу и земљиште непосредно око ње задржали су у свом посједу потомци козарчких капетана (5,114).

Данас се на том земљишту налази више од 20 приватних кућа и других друштвених објеката, саграђених дијелом од камена из бедема козарачког града.

У Козарацу је украјинско становништво било измјешано са другим народима Чесима, Пољацима, Италијанима, Србима, Хрватима и Муслиманима.

Таб 2. Преглед гркокатоличких колонија у јужном Поткозарју, 1910. и 1921. године

Врбаска бановина	1910. година	1921. година
Приједор котар	-	809 гркокатолика
ужи дио Приједора	-	293 гркокатолика
Криваја	18 гркокатолика	-
Марићка	109 гркокатолика	140 гркокатолика
Миљаковци	29 гркокатолика	59 гркокатолика
Град Приједор	27 гркокатолика	-
Котарска испостава Козарац	253 гркокатолика	514 гркокатолика
Укупно	436 гркокатолика	1.815 гркокатолика

Извор: Паланчанин В., Мизь Р. МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНЦІВ У БОСНІЇ, том II, Руске слово, ГРЕКОКАТОЛИЦЬКА ПАРАФІЯ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА, НОВИЙ САД, 2006, стр. 90

Козарац је у периоду од 1877. до 1878. године имао 3.600 становника (99% Муслимана), чиме је за 100 становника био насељенији од Приједора. Послије аустроугарске окупације и насељавања становништва православне, католичке и гркокатоличке вјероисповијести у насељеним мјестима Козарца (Козаруша, Мутник, Калата, Камичани, Хрнићи, Дурачци, Дера, Брђани и град Козарац) у попису становништва 1910. године пописано је 5.926 становника од којих 141 гркокатолик (највећи број у насељеним мјестима Камичани и Хрнићи), 150 католика, 116 православаца и 5.509 Муслимана.

Таб 3. Преглед гркокатоличких колонија у јужном Поткозарју, 1931. године

Срез Приједор	1931. година
Општина Козарац	596 гркокатолика
Марићка	166 гркокатолика
Укупно	762 гркокатолика

Извор: Паланчанин В., Мизь Р. МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНЦІВ У БОСНІЇ, том II, Руске слово, ГРЕКОКАТОЛИЦЬКА ПАРАФІЯ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА, НОВИЙ САД, 2006, стр. 90

Таб 4. Кретање укупног броја гркокатолика у јужном Поткозарју

Насеља	Кретање укупног броја гркокатолика							
	1910.	1921.	1931.	1948.	1963.	1971.	1991.	2007.
Ђела	-	-	-	-	5	20	9	8
Д. Гаревци	-	-	-	-	21	16	10	8
Камичани	-	-	-	-	122	149	53	19
Козарац	253	514	596	-	60	84	59	28
Козаруша	-	-	-	87	136	37	60	38
Марићка	109	140	166	122	84	43	13	9
Миљаковци	29	59	-	-	28	7	5	5
Орловци	-	-	-	41	5	-	7	7
Томашица	-	-	-	-	7	12	12	10
Трнопоље	-	-	-	-	464	376	423	135
Приједор	27	1.102	1.122	816	152	203	147	95
Криваја	18	-	-	-	-	-	-	-
Петров Гај	-	-	-	545	-	-	-	-
Ракелићи	-	-	-	-	-	10	-	-
Љубија	-	-	-	-	-	3	-	-
Кевљани	-	-	-	-	-	2	-	-
Омарска	-	-	-	-	-	1	-	-
Укупно	436	1.815	1.884	1.611	1.084	963	798	362

Извор: Црквене књиге Гркокатличких парохија у Козарцу, Деветини и Прњавору, а у 2007. години гркокатолици су пописани на терену. Подаци о броју становника у 1971. години наведени су из рада Стрехаљук В, **Украјинци у Босни (1,99)**

Козарац је до 1961. имао статус општинског центра, који је у административном и функционалном смислу обједињавао десет насеља од којих седам са украјинским становништвом (Доњи Гаревци, Хрнићи, Јаруге, Камичани, Козарац, Козаруша и Трнопоље). Укидањем општинског статуса Козарцу, насеље је припојено општини Приједор.

Шездесетих година XX вијека број Украјинаца у јужном Поткозарју износио је 1.084 или (20,32% од укупног броја досељених Украјинаца у БиХ), од тога 578 Украјинца или (53,32% од укупног броја досељених Украјинаца у јужном Поткозарју) је било насељено у бившој општини Козарац.

У другој половини XX вијека насеље је имало промјењиву демографску величину, која се креће у распону од 28 гркокатолика (13 домаћинстава), колико их је било у 2007. години до 60 (14 домаћинстава) колико је имало по попису становништва и домаћинстава 1961. године. Континуирано смањење украјинске популације у насељу евидентирано је послије седамдесетих година XX вијека (исељавањем и биолошким изумирањем домаћинстава).

Исељавање становништва у Козарцу се појачава дезинтеграцијом СФРЈ, у задњој деценији XX вијека, када Козарац напушта половина насељеног украјинског становништва (31 гркокатолик).

На основу података прикупљених на терену у 2007. години, у Козарцу је евидентирано 14 исељених домаћинстава у периоду од 1971. до 2007. године (1 кућа Дмитришин, 3 куће Лепки, 1 кућа Масловски, 1 кућа Романчук, 2 куће Пећух, 3 куће Тихоступ, 1 кућа Харасим, 1 кућа Нидогон, 1 кућа Харасимов) и једно домаћинство је угашено биолошким путем (Пећух Невенка).

Физиономија насеља

Својим физиономским склопом Козарц обједињује четрнаест заселака (Бешићи, Бешића Пољана, Јакуповићи, Мазгал, Бенковац, Махмуљини, Бешлагићи, Видовићи, Подграђе, Јанковићи, Рајковићи, Сухи Брод, Чаушевићи и Гутићи), те заселак Паратушићи, чија домаћинства залазе у три сеоска атара (Козарац, Камичани и Трнопоље). Засеоци у јужном дијелу атара (Видовићи, Бешићи, Бешлагићи, Сухи Брод, Чаушевићи и Гутићи) су збијеног типа, док су засеоци у сјеверном дијелу разбијеног типа (Бешића Пољана, Јакуповићи, Јанковићи, Подграђе, Мазгал, Бенковац, Махмуљини и Рајковићи).

Засеоке у сјеверном дијелу атара у свом физиономском склопу обједињује насељено мјесто Дера (Бешића Пољана, Јакуповићи, Мазгал, Бенковац, Махмуљини, Бешлагићи, Бешићи, Видовићи, Рајковићи).

Украјинске родовске куће концентрисане су у јужном граничном дијелу атара са насељем Трнопоље, у три засеока Гутићи, Чаушевићи и Паратушићи (Бјели, Букај, Булковски, Харасим, Ментус, Нидогон, Пећух, Симчишин, Шћибајло, Темчук и Тихоступ).

Функције насеља

Козарац карактерише релативан развој примарног, терцијарног и дјелимично мањих капацитета који улазе у склоп секундарног сектора. Неки од привредних садржаја лоцираних у центру насеља су: Дрвна индустрија „Јела“, Производња кожне обуће „Козарац“, Занатско-услужна дјелатност „Козарка“, Здравствена станица, осмогодишња школа „Козарац“ (3.300 m²), четворогодишња школа (349 m²), МЗ Козарац (површине 45 km², на којој живи на основу пороцјене у 2006. години укупно 8.000 становника у 2.152 домаћинства), пошта, апотека, ветеринарска амбуланта, банка, Станица милиције, Дом културе, откупне станице (млијека), штампарија, продавнице мјешовите робе, неколико угоститељских и занатских радњи и низ друштвених организација које дјелују у области културе, спорта, планинарства и ватрогасне заштите (6).

Уређеност насеља

Насеље је електрифицирано 1958. године. Све главне улице, тргови и раскрснице путева освијетљене су одговарајућим свјетилкама. Поштански и телефонски саобраћај организован је преко аутоматске телефонске централе (капацитета 400 бројева). Телефонски саобраћај је појачан 2002. године увођењем мобилне телефоније.

На подручју Козарца постоје три извора: Ратково врело, Вријеска и Кулина. Ратково врело (максимална издашност 20 l/sec) је извор којим се водом снабдијева насеље Козарац. Садашње водоснабдијевање самог центра није задовољавајуће, с обзиром на то да постојеће извориште не обезбјеђује довољне количине квалитетне воде за пиће. У периферним засеоцима се снабдијевање водом врши из копаних бунара, а стока се напаја на изворима Барноа, Золик, Кољовача, Урмовац, Јовача и Буковачки точак.

У насељу постоји пет гробаља, три цамије и једна православна црква.

Поријекло украјинског становништва

Насеље Козарац је по попису 1961. године имало укупно 2.480 становника од тога 60 или (2,41%) Украјинаца. По попису 1991. године од укупног броја становника (4.045) у насељу, удио Украјинаца је износио 28 или 0,69%. (7)

У селу живе сљедећи родови: Бјели (једна кућа) досељени у периоду од 1907. до 1910. године из котара Дрохобич, села Литина (западна Галиција). Породица Букај (једна кућа) непознатог су миграционог поријекла.

Сматрају да су се доселили заједно са осталим колонистима почетком XX вијека у околину Прњавора, одакле су се раселили у јужно Поткозарје и околину Добоја. Булковски (једна кућа) доселили су се почетком 1907. године заједно са породицом Нидогон (двје куће) из котара Броди, село Серетец. Ментус (једна кућа), досељени почетком 1900. године из котара Збариј, села Залисци, западна Галиција. Из котара Дрохобич досељене су 1905. године двје породице Харасим (једна кућа) и Симчишин (једна кућа). Ове породице су досељене у заједничкој миграционој струји из села Литина. У истом периоду досељена је и породица Лепки заједно са породицом Диткун из котара Збариј, село Лопушеница. Породица Лепки је напустила насеље Козарац у задњој деценији XX вијека и мигрирала у прекоокеанске земље.

Таб 5. Састав украјинских фамилија, број и полно старосна структура у Козарцу у 1963. и 2007. години

Фамилија	Презиме и име власника куће	Број чл.		Старосно полна структура					
				Пол		Велике старосне групе			
		1963.	2007.	М	Ж	до 19	20-39	40-59	60 и в
Бјели	Бјели Јохана	-	1	-	1	-	-	-	1
Букај	Букај Ана	-	1	-	1	-	-	-	1
	Букај Грегор	4	-	-	-	-	-	-	-
Булковски	Булковски Јанко	-	2	1	1	-	-	1	1
Харасим	Харасим Регина	-	1	-	1	-	-	-	1
	Харасим Зењо	3	-	-	-	-	-	-	-
Харасемив	Харасемив Михајло	7	-	-	-	-	-	-	-
Романчук	Романчук Катарина	2	-	-	-	-	-	-	-
Чорни	Чорни Михајло	1	-	-	-	-	-	-	-
	Чорни Јустина	3	-	-	-	-	-	-	-
Ментус	Ментус Емилија	-	2	1	1	-	-	1	1
Нидогон	Нидогон Михајло	-	2	1	1	-	-	-	2
	Нидогон Љиља	-	1	-	1	-	-	1	-
Пећух	Пећух Антон	-	4	2	2	2	-	2	-
	Пећух Васиљ	5	-	-	-	-	-	-	-
	Пећух Татјана	8	-	-	-	-	-	-	-
Симчишин	Симчишин Олга	-	1	-	1	-	-	-	1
	Симчишин Васиљ	2	-	-	-	-	-	-	-
Лепки	Лепки Иван	8	-	-	-	-	-	-	-
Шћибажло	Шћибажло Стево	-	4	2	2	1	1	2	-
	Шћибажло Васиљ	-	4	1	3	-	2	1	1
	Шћибажло Лазар	4	-	-	-	-	-	-	-
	Шћибажло Михајло	4	-	-	-	-	-	-	-
	Шћибажло Петар	3	-	-	-	-	-	-	-
Темчук	Темчук Михајло	-	3	1	2	-	-	2	1
Тихоступ	Тихоступ Васиљ	-	2	1	1	-	-	1	1
	Тихоступ Јосиф	6	-	-	-	-	-	-	-
Укупно	27	60	28	10	18	3	3	11	11

Породице непознатог миграционог поријекла у насељу су: Букај (једна кућа), Пећух (једна кућа), Шћибајло (двје куће), Темчук (једна кућа) и Тихоступ (једна кућа).

Досељене породице (Романчук, Харасемив и Чорни), које су се током XX вијека раселиле и биолошким путем изумрле у насељу Козарац, воде поријекло из два галицијска котара, котара Тернопиљ породица Романчук, село Луке, и породица Харасемив, село Јаснеци, и котара Збараж породица Чорни из села Доброводе.

Закључак

У периоду досељавања Украјинаца у Козарцу је живјело око 3.800 становника. Досељавање из јужне Буковине и западне Галиције се одвијало у двје миграционе струје, а завршено је 1931. године када је у јужном Поткозарју евидентирано укупно 1.884 Украјинца (23% од укупно досељених Украјинаца у БиХ), а у Козарцу 596 или (31,63% од укупно досељених Украјинаца у јужном Поткозарју).

Досељени Украјинци воде поријекло из Галиције (котарева Бучач, Збараж, Рава Руска, Рудки, Тернопиљ, Рохатин, Золочив...) и Хусјатин, као и из Карпатске Украјине (из Тичова и Ужгорода).

Највећи интензитет исељавања евидентиран је деведесетих година XX вијека, када се број Украјинаца самањује за 52,54 %. Миграције Украјинаца истичу се као најважнији фактор који је утицао на трансформацију насеља, посебно у социо-економском подручју и нарушио биолошку динамику, која је произвела гашење бројних домаћинстава и пад укупног броја украјинског становништва.

У 2007. години у насељу је пописано 28 Украјинаца.

Литература и извори

1. Роман Мизь, **МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНЦІВ У БОСНІЇ**, том III, Руске слово, ГРЕКОКАТОЛИЦЬКА ПАРАФІЯ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА, НОВИЙ САД, 2007.

2. Прилог проучавању порекла имена Мацар, Зборник крајишких музеја, 1962.

3. Хасан Шкапур, **Из прошлости Козарца**, Зборник крајишких музеја, Бања Лука, 1973.

4. Паланчанин Владимир, Роман Мизь, **МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНЦІВ У БОСНІЇ**, том II, Руске слово, ГРЕКОКАТОЛИЦЬКА ПАРАФІЯ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА, НОВИЙ САД, 2006.

5. Неколико података о Приједору и околини, Зборник крајишких музеја, 1962.

6. Просторни план општине Приједор (1985-2005), Приједор, 1990. година, Одјељење за општу управу, 2007.

7. **Становништво БиХ**, Народносни састав по насељима, Државни завод за статистику Републике Хрватске, Загреб, 1995.

8. **Документациони материјал**, Републички завод за заштиту споменика и природног наслеђа, Бања Лука, 2006.

9. **Документациони материјал**. Републички завод за геодетско и имовинско правне послове, Приједор, 2007

10. **Топографска карта 1:25 000** (Приједор 422/4), Војногеографски институт, Београд, 1969.

11. **Топографска карта 1:50 000** (Приједор 422/2 и 422/1), Војногеографски институт, Београд, 1969.

12. **Црквене књиге** Грkokатличких парохија у Козарцу, Деветини и Прњавору

Казивачи:

1. **Романчук Јулија**, рођена 1927, живи у Приједору,
2. **Малашкић Никола**, рођен 1926, живи у Орловачи,
3. **Музичка Емилија**, рођена 1934, живи у Орловачи
4. **Ружицки Јосиф**, рођен 1948, живи у Трнопољу,
5. **Шћибалко Каролина**, рођена 1941, живи у Хрњићима,
6. **Романчук Антон**, рођен 1931, живи у Приједору

Tanja Mislicki

KOZARAC

S u m m a r y

In period of migration Ukraines in Kozarac lived cca 3.800 (99%) Muslim residents. Migrations from south Bukovina and west Galicia were developing in two migration currents, and was finished in 1931. when in south Potkozarje was recorded totally 1.884 Ukraines (23% of total Ukraine emigrants in BiH), and in Kozarac 596 Ukraines or 31,63% of total number Ukraine emigrants in south Potkozarje. Ukraine emigrants originate from Galicia (Kotareva Bučač, Zbaraž, Rava Ruska, Rudki, Ternopilj, Rohatin, Zoločiv..) and Husiatin and Carpatian Ukraine too (from Tičov and Užhorod).

The most intensive emigration was recorded in twenties of XX century, when the number of Ukraines was decreased for 52,54%. Migration of Ukraines is one of the main factors that had influenced on transformation of settlements, especially in socio-economic aspect and had perturbed biological dynamics, which produced extinguishing numerous of households and fall of total number of Ukraine population.

In 2007 in the settlement has been registered 28 Ukraines